

Rapport

Datum: 19 december 2007
Rapportnummer: 2007/315

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat het college van burgemeester en wethouders van Bernheze niet adequaat heeft gereageerd op het verzoek van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen om advies uit te brengen omtrent de door verzoeker ingediende aanvraag tot aanwijzing van diens woning als rijksmonument.

Beoordeling

Algemeen

1. In reactie op de mededeling van het college van burgemeester en wethouders van Bernheze dat zijn woonboerderij op de ontwerprijst gemeentelijke monumenten was geplaatst, schreef verzoeker dat hij bij de Rijksdienst voor Monumentenzorg een verzoek tot aanwijzing van zijn woning als beschermd monument had ingediend, en dat hij het college verzocht deze procedure niet te doorkruisen. In reactie hierop liet het college verzoeker op 3 mei 2005 weten de procedure voor aanwijzing als gemeentelijk monument op te schorten, totdat op zijn verzoek tot aanwijzing was beslist.
2. Op 1 juni 2005 verzocht de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, namens de staatssecretaris voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, de raad van de gemeente Bernheze om uiterlijk binnen vijf maanden advies uit te brengen over het ontvangen verzoek tot aanwijzing als beschermd monument en bij dat advies rekening te houden met de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten. Indien binnen deze termijn geen advies zou zijn uitgebracht of om verlenging van de adviestermijn was verzocht, werd aangenomen dat de raad van advisering afzag.
3. Bij brief van 19 augustus 2005, verzonden maandag 22 augustus 2005, werd verzoeker namens het college van burgemeester en wethouders uitgenodigd voor een hoorzitting op maandag 5 september 2005. Verzoeker werd gevraagd voor vrijdag 26 augustus 2005 aan te geven of hij van de mogelijkheid om te worden gehoord gebruik wenste te maken.
4. Op 27 augustus 2005 deelde verzoeker schriftelijk mee dat twee dagen bedenktijd om te laten weten of hij op de uitnodiging voor de hoorzitting in zou gaan, hem wat kort leek en hij bovendien andere verplichtingen had. Naar aanleiding van deze mededeling werd verzoeker op 2 september 2005 schriftelijk meegedeeld dat uit zijn brief was opgemaakt dat hij niet naar de hoorzitting zou komen, maar dat deze - voor zover verzoeker alsnog mocht komen - zou plaatsvinden van 18.30 uur tot 19.00 uur op het gemeentehuis te Heesch.
5. Op 5 september 2005 behandelde de monumentencommissie van de gemeente Bernheze het verzoek aan de gemeenteraad om advies uit te brengen. De commissie merkte op dat er geen beschrijving of argumentatie was opgesteld waaruit bleek dat het

om een bijzonder cultuurhistorisch waardevol object gaat en opname op de rijksmonumentenlijst gerechtvaardigd is. Desondanks vermoedde de commissie dat het om een bijzonder pand kon gaan. Voorgesteld werd de rijksdienst te adviseren een onderzoek in te stellen naar de cultuurhistorische waarden van het object zodat duidelijkheid ontstaat over de vraag of het pand een rijksmonumentenstatus verdient.

6. Op 6 september 2005 wendde de secretaris van de monumentencommissie zich tot de rijksdienst met de mededeling dat de commissie zich op het standpunt stelde dat zij geen positief of negatief advies kon uitbrengen, maar zou aanbevelen te onderzoeken of het een bijzonder pand is dat op de rijksmonumentenlijst thuishoort. Gevraagd werd of de rijksdienst iets aan een dergelijk advies had en of een maand uitstel kon worden verleend voor het inleveren van het advies.

Bij brief van 14 september 2005 werd uitstel verleend tot 1 december 2005, maar geen antwoord gegeven op de vraag of de rijksdienst iets had aan het advies om een onderzoek te laten uitvoeren. Blijkens een op de brief geplaatste aantekening is op 15 september 2005 nader uitstel verleend tot 1 januari 2006.

7. In het conceptraadsvoorstel van 8 november 2005 schreef het college dat de raad om een duidelijk, positief of negatief, advies werd gevraagd, maar dat de raad desondanks werd voorgesteld zich van advisering te onthouden, omdat de aanvraag onvoldoende was onderbouwd en de rijksdienst zich zeer terughoudend opstelt bij het aanwijzen van nieuwe monumenten. In reactie op het door de monumentencommissie uitgebrachte advies om een onderzoek in te stellen, merkte het college op dat een cultuurhistorische waardenstelling door de rijksdienst onderdeel uitmaakt van de aanwijzingsprocedure.

8. Voorafgaande aan de behandeling van het conceptraadsvoorstel in de vergadering van de commissie Maatschappelijke Zaken, schreef de wethouder in zijn memo van 1 december 2005 dat het college geen reden had om af te wijken van het advies van de monumentencommissie, maar het college de raad een voorstel diende aan te reiken over een positief of negatief advies. Daarnaast merkte de wethouder op dat de bevoegdheid en verantwoordelijkheid voor het laten uitvoeren van een cultuurhistorisch onderzoek bij de rijksdienst berust, die dit overigens standaard in de procedure heeft opgenomen. Daarnaast merkte de wethouder op dat met het voorstel neutraal te adviseren de procedure niet met een negatief advies werd geblokkeerd, indachtig het verzoek van de eigenaar dat de gemeente zich zo min mogelijk met de aanwijzing zou inlaten.

9. Tijdens de behandeling van het raadsvoorstel bleek dat de commissie zich niet wilde onthouden van een advies aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, zodat besloten werd het advies van de monumentencommissie in het raadsbesluit te verwoorden en het college werd gevraagd een conceptbrief bij het raadsvoorstel te voegen waaruit bleek dat het college de intentie van de raad duidelijk zou overbrengen bij de rijksdienst.

10. In zijn vergadering van 22 december 2005 besloot de raad de rijksdienst te verzoeken een nader onderzoek te doen verrichten naar de cultuurhistorische waarden van het pand, teneinde op basis daarvan te kunnen oordelen over de wenselijkheid om het pand aan te wijzen als beschermd rijksmonument. Het college werd opgedragen dit verzoek voor te leggen aan de rijksdienst vanuit de positieve insteek om te komen tot een aanwijzing als beschermd rijksmonument.

11. Bij brief van 23 december 2005, verzonden 10 januari 2006, werd het raadsbesluit toegestuurd aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. In de begeleidende brief schreef het college dat de gemeenteraad de indruk heeft dat het pand de status van beschermd monument verdient en, alhoewel de raad zich daarbij realiseert dat daarvoor nog onvoldoende redengevende beschrijving beschikbaar is en de inhoudelijke argumentatie nog niet geheel voldoet, de stellige indruk heeft dat de cultuurhistorische waarden zodanig zijn dat daarmee de gevraagde aanwijzing gerechtvaardigd is.

12. In reactie op het vorenstaande schreef de directeur van de rijksdienst, namens de staatssecretaris het college van burgemeester en wethouders op 7 februari 2006 dat niet kon worden ingegaan op het verzoek om een onderzoek te doen verrichten, aangezien het onlogisch zou zijn als het besluit omtrent de aanwijzing mede was gebaseerd op een advies op grond van een onderzoek, uitgevoerd door een onder de staatssecretaris ressorterende dienst. Daarbij werd namens de staatssecretaris opgemerkt dat het college zelf een adviserend orgaan heeft in de vorm van een monumentencommissie. Ten slotte werd het college er op gewezen dat er een zeer restrictief aanwijzingsbeleid geldt en het verzoek daarom zeer kansarm is te noemen.

13. Op 3 mei 2006 wees de staatssecretaris het verzoek tot aanwijzing als rijksmonument af, omdat op grond van de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing monumenten in beginsel geen nieuwe monumenten worden aangewezen en het pand, blijkens een door de Raad voor Cultuur uitgebracht advies, niet als uitzonderingsgeval kan worden aangemerkt.

14. Het door verzoeker tegen deze beslissing ingediend bezwaarschrift werd op 8 september 2006 ongegrond verklaard. De staatssecretaris overwoog dat de gemeente Bernheze weliswaar niet binnen de termijn van vijf maanden advies had uitgebracht, maar dat aan de overschrijding geen rechtsgevolg kon worden verbonden en dat het ontbreken van een advies van de gemeenteraad niet in de weg stond aan het nemen van een besluit. Ook de mening van verzoeker dat niet aan de hoorplicht was voldaan, werd niet gedeeld. Betreurd werd weliswaar dat de vertegenwoordiger van verzoeker door een misverstand niet door de gemeentelijke monumentencommissie was gehoord, maar dat dit niet betekende dat niet aan de hoorplicht was voldaan. Bovendien had verzoeker bij de hoorzitting omtrent het bezwaarschrift zijn grieven alsnog kenbaar kunnen maken en kunnen toelichten.

15. Tegen de beslissing op het bezwaarschrift stelde verzoeker beroep in. In zijn uitspraak van 12 oktober 2007 verklaarde de enkelvoudige kamer van de rechtbank 's Hertogenbosch het beroep gegrond, omdat de totstandkoming en het advies van de Raad van Cultuur in het geheel niet inzichtelijk is en niet meer behelst dan de zinsnede 'De Raad is echter van mening dat het hier niet gaat om een topmonument.'

I. Bevindingen

1. Hangende het beroep bij de rechtbank diende verzoeker op 5 december 2006 een klacht in bij het college van burgemeester en wethouders van Bernheze, waarin hij stelde dat het college onzorgvuldig had gehandeld door onjuiste informatie te verstrekken aan de rijksdienst en aan de raad, het raadsbesluit van 22 december 2005 niet goed had uitgevoerd, geen enkel overleg met verzoeker had gevoerd en het bij hem gewekte vertrouwen niet had gehonoreerd.

2. Ter onderbouwing schreef verzoeker onder andere dat de gemeente, zonder dit aan hem mee te delen, twee maanden uitstel had gevraagd voor het uitbrengen van een advies, terwijl de provincie Noord-Brabant in staat was om binnen vier maanden een positief advies uit te brengen vergezeld van een gedetailleerde weergave van de architectonische en cultuurhistorische waarde van het pand. Ook had een vertegenwoordiger van verzoeker de hoorzitting van de monumentencommissie van 5 september 2005 willen bijwonen, maar bij aankomst te horen gekregen dat de vergadering reeds was afgelopen. In het raadsvoorstel stond dan ook ten onrechte dat verzoeker had laten weten niet naar de hoorzitting te willen komen.

3. In zijn beslissing van 16 februari 2007 schreef de burgemeester van Bernheze dat de Rijksdienst voor de Monumentenzorg om praktische redenen om uitstel was gevraagd, omdat door de hoorzitting, behandeling in de monumentencommissie, raadscommissie en gemeenteraad meer tijd nodig was. Erkend werd wel dat abusievelijk was nagelaten verzoeker hierover in kennis te stellen. Daarnaast schreef de burgemeester dat verzoeker niet expliciet had gezegd dat hij niet naar de hoorzitting zou komen, maar dat deze conclusie - gezien de schriftelijke reactie op de uitnodiging - begrijpelijk was. Bovendien was verzoeker op 2 september 2005 nog meegedeeld dat uit zijn reactie was begrepen dat hij niet naar de hoorzitting zou komen, maar desondanks plaats en tijdstip waren vermeld. Dat de vertegenwoordiger van verzoeker, waarvan overigens niet bekend was dat deze de hoorzitting zou bijwonen, te horen had gekregen dat de vergadering reeds was afgelopen kon het college niet worden verweten. Dit was hem verteld door een lid van de monumentencommissie toen beiden elkaar voor het gemeentehuis hadden ontmoet. Deze mededeling had echter betrekking op een andere vergadering.

Naar aanleiding van de klacht dat de gemeente bij brief van 7 februari 2006 was meegedeeld dat geen onderzoek zou worden ingesteld en derhalve kon weten dat de staatssecretaris negatief zou beschikken als geen nader onderbouwd advies zou worden

gegeven, merkte de burgemeester op dat de gemeente een verzoek kan ondersteunen maar dat een inhoudelijk, voldoende onderbouwing primair door de verzoeker zelf dient te worden gegeven. Daarnaast gaf de burgemeester aan dat in de brief van 7 februari 2006 wordt aangegeven dat het verzoek 'zeer kansarm' is te noemen.

Gelet op het vorenstaande besloot de burgemeester, onder aanbieding van excuses voor het feit dat verzoeker niet was geïnformeerd over het verzoek om uitstel, de klacht niet gegrond te verklaren.

4. Met deze beslissing kon verzoeker zich niet verenigen, zodat hij zich op 10 maart 2007 tot de Nationale ombudsman wendde. In zijn verzoekschrift schrijft verzoeker dat de relatie tussen hem en de gemeente Bernheze al jarenlang is verstoord en dat er, ondanks het nadrukkelijk verzoek van de gemeenteraad om aan de aanvraag positief mee te werken, van alles was misgegaan.

5. Naar aanleiding van het ontvangen verzoekschrift is bij verzoeker nadere informatie opgevraagd en heeft er op 9 mei 2007 een gesprek plaatsgevonden, waarbij nader op het onderwerp van de klacht en het door verzoeker beoogde doel is ingegaan.

6. Op 12 juni 2007 werd, op basis van de van verzoeker ontvangen informatie, door de Nationale ombudsman een onderzoek ingesteld. Uit de van het college van burgemeester en wethouders ontvangen stukken bleek dat verzoeker tegen de beslissing van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een bezwaarschrift had ingediend, waarbij onder andere was ingegaan op (de totstandkoming van) het advies van de gemeenteraad. Expliciet was daarbij door verzoeker verwezen naar de verlenging van de adviestermijn en de hoorzitting van de monumentencommissie.

7. In zijn reactie van 26 juni 2007 deelde het college de Nationale ombudsman mee dat op onderdelen wellicht slagvaardiger gehandeld had kunnen (en moeten) worden, maar dat in essentie geldt dat het college verzoeker - ondanks de duidelijke door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg afgegeven signalen over de haalbaarheid van het verzoek - steeds het voordeel van de twijfel had gegund en het niet op de weg van het college lag om een deskundig onderzoek te verrichten, aangezien dit van verzoeker zelf verwacht mocht worden.

In reactie op de bij de opening van het onderzoek door de Nationale ombudsman gestelde vraag of, en zo ja op welke wijze het college verzoeker had laten weten welwillend mee te zullen werken aan zijn aanvraag tot aanwijzing van zijn woonboerderij als rijksmonument, schreef het college dat verzoeker bij brief van 3 mei 2005 was meegedeeld dat de procedure tot aanwijzing als gemeentelijk monument zou worden opgeschort tot na de beslissing van de rijksdienst.

In reactie op de vraag hoe het traject was verlopen na de brief van de staatssecretaris van 7 februari 2006, schreef het college dat het zich, gezien het zeer restrictief aanwijzingsbeleid en de door de monumentencommissie en de provincie Noord-Brabant uitgebrachte adviezen, niet geroepen voelde nader onderzoek te verrichten omdat het toch vooral op de weg van verzoeker zelf lag om zijn aanvraag van de nodige onderbouwing te voorzien.

II. Beoordeling

8. Het vereiste van rechtszekerheid houdt onder meer in dat gerechtvaardigde verwachtingen van burgers en organisaties jegens bestuursorganen door die bestuursorganen worden gehonoreerd en impliceert dat een bestuursorgaan gedane toezeggingen na moet komen, ook indien de met de toezegging beoogde doelstelling op een andere wijze wordt gerealiseerd.

9. Artikel 3, tweede lid, van de Monumentenwet 1998 (zie Achtergrond, onder 1.), zoals die gold tot 8 maart 2006, bepaalt dat voordat een beslissing genomen wordt op een verzoek om aanwijzing als beschermd monument advies gevraagd wordt aan de raad van de gemeente waarin het monument is gelegen. Met de inwerkingtreding van de Wet dualisering gemeentelijke medebewindsbevoegdheden is dit artikel gewijzigd en wordt niet de raad, maar het college van burgemeester en wethouders om advies gevraagd.

10. De raad van de gemeente Bernheze is op 1 juni 2005, namens de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, verzocht advies uit te brengen over de van verzoeker ontvangen aanvraag tot aanwijzing van zijn woonboerderij als rijksmonument. Omdat de gemeentelijke monumentencommissie vermoedde dat het om een bijzonder pand kon gaan, stelde zij voor de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te adviseren een onderzoek in te stellen. De secretaris van de monumentencommissie heeft de rijksdienst de vraag voorgelegd of de rijksdienst iets aan een dergelijk advies zou hebben, maar hierop, naar de Nationale ombudsman uit de door verzoeker en het college overgelegde stukken opmaakt, geen reactie ontvangen.

11. In het conceptraadsvorstel werd de gemeenteraad voorgesteld zich van advisering te onthouden, omdat het college de raad een voorstel met een positief of negatief advies dient voor te leggen en de bevoegdheid en verantwoordelijkheid voor het laten uitvoeren van een cultuurhistorische onderzoek bij de rijksdienst berust die dit overigens standaard in de procedure heeft opgenomen. Tijdens de behandeling van dit voorstel door de commissie Maatschappelijke Zaken bleek dat deze raadscommissie positief stond tegenover het verzoek tot aanwijzing van de woonboerderij als rijksmonument. Het college werd verzocht het advies van de monumentencommissie in het raadsbesluit te verwoorden en bij het raadsvoorstel een conceptbrief te voegen waaruit duidelijk de intentie van de raad bleek om vanuit een positieve insteek te komen tot een aanwijzing als beschermd monument.

12. Overeenkomstig het raadsbesluit werd de rijksdienst bij brief van 23 december 2005 meegedeeld dat de gemeenteraad de dienst verzocht een nader onderzoek te doen verrichten naar de cultuurhistorische waarden van het pand teneinde op basis daarvan te kunnen oordelen over de wenselijkheid bedoeld pand aan te wijzen als beschermd monument. Tevens werd in de brief aangegeven dat de gemeenteraad de indruk had dat bedoeld pand de status van beschermd monument verdient en de stellige indruk had dat de cultuurhistorische waarden zodanig zijn dat daarmee de gevraagde aanwijzing gerechtvaardigd is.

13. Bij brief van 7 februari 2006 deelde de staatssecretaris het college van burgemeester en wethouders mee dat niet op het verzoek van de gemeenteraad om een nader onderzoek in te stellen kon worden ingegaan. Door het college is, gelet op het zeer restrictief aanwijzingsbeleid voor nieuwe rijksmonumenten en de door de provincie Noord-Brabant en de gemeentelijke monumentencommissie uitgebrachte adviezen, geen nader onderzoek verricht naar de cultuurhistorische waarde van het pand.

14. Uit het raadsbesluit en de met het raadsbesluit aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg verstuurd brief blijkt dat de gemeenteraad hecht aan een aanwijzing van de woonboerderij van verzoeker tot beschermd rijksmonument. Ook uit het advies van de gemeentelijke monumentencommissie kan worden opgemaakt dat het om een bijzonder pand kon gaan, dat mogelijk voor aanwijzing als rijksmonument in aanmerking kwam.

15. Uit het vorenstaande kon verzoeker de gerechtvaardigde verwachting ontleen dat de bestuursorganen van de gemeente Bernheze, binnen de grenzen die daartoe zijn gegeven, hun invloed zouden uitoefenen om aanwijzing van de woonboerderij tot beschermd rijksmonument te realiseren. Nu het college van burgemeester en wethouders, nadat de staatssecretaris had meegedeeld dat niet op het verzoek van de gemeenteraad kon worden ingegaan, geen enkele actie meer heeft ondernomen, is niet gehandeld in overeenstemming het vereiste van rechtszekerheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Gelet op het vorenstaande verbindt de Nationale ombudsman een aanbeveling aan dit rapport.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het college van burgemeester en wethouders van Bernheze is gegrond, wegens strijd met het vereiste van rechtszekerheid.

AANBEVELING

De Nationale ombudsman geeft het college van burgemeester en wethouders van Bernheze in overweging om met verzoeker om de tafel te gaan zitten om in overleg te bezien hoe aan de wens van de raad uitvoering kan worden gegeven.

Onderzoek

Op 15 maart 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer P. te Heeswijk-Dinther, met een klacht over een gedraging van het college van burgemeester en wethouders van Bernheze.

Naar deze gedraging werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd het college van burgemeester en wethouders verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Het college van burgemeester en wethouders deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift van 10 maart 2007, inclusief bijlagen.
2. Openingsbrieven van de Nationale ombudsman van 12 juni 2007.
3. Reactie van het college van burgemeester en wethouders van 26 juni 2007, inclusief bijlagen.
4. Nadere reacties van verzoeker van 23 augustus en 24 oktober 2007.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Monumentenwet 1988, wet van 23 december 1988, Stb. 638

Artikel 3, eerste, tweede en vijfde lid

"1. Onze minister kan, al dan niet op verzoek van belanghebbenden, onroerende monumenten aanwijzen als beschermd monument.

2. Voordat Onze minister ter zake een beschikking geeft, vraagt hij advies aan de raad van de gemeente waarin het monument is gelegen en, indien de monumenten zijn gelegen buiten de krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom, tevens aan gedeputeerde staten.

(...)

5. De gemeenteraad brengt zijn advies uit binnen vijf maanden na de verzending van de in het tweede lid bedoelde adviesaanvraag, gedeputeerde staten binnen vier maanden."

2. Monumentenwet 1988, zoals gewijzigd bij wet van 6 oktober 2005, Stb. 530 en in werking getreden per 8 maart 2006

Artikel 3, tweede en vijfde lid

"2. Onze minister ter zake een beschikking geeft, vraagt hij advies aan burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen en, indien de monumenten zijn gelegen buiten de krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom, tevens aan gedeputeerde staten.

(...)

5. Burgemeester en wethouders brengen hun advies uit binnen vijf maanden na de verzending van de in het tweede lid bedoelde adviesaanvraag, gedeputeerde staten binnen vier maanden."